

Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 9 (2019)

9ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ISSN: 2529-1157

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

9^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

«Η Εκπαίδευση Δασκάλων και Καθηγητών Χαρασματικών
Μαθητών Στην Ελλάδα»

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Παπαδότος Γιάννης
Μπαστέα Αγγελική
Κουμέντος Γιάννης

Σε συνεργασία με την Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία και την
Ένωση Ελλήνων Φυσικών
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ DIVANI CARAVEL
21 – 23 Ιουνίου 2019

Δυσλεξία σε παιδιά και εφήβους

Παναγιώτα Μπουργιώτη

doi: [10.12681/edusc.3151](https://doi.org/10.12681/edusc.3151)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μπουργιώτη Π. (2020). Δυσλεξία σε παιδιά και εφήβους. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 9, 507–514. <https://doi.org/10.12681/edusc.3151>

Δυσλεξία σε παιδιά και εφήβους

Παναγιώτα Μπουργιώτη Φιλολόγος
Pennympouri7@hotmail.com

Περίληψη

Εδώ και πολλά χρόνια έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες ώστε να οριστεί το φαινόμενο της δυσλεξίας η οποία αποτελεί την πιο γνωστή και συνηθισμένη δυσκολία μάθησης στην παιδική ηλικία, που όμως έχει αντίκτυπο σε ολόκληρη την ζωή των παιδιών αυτών. Σκοπός της εργασίας είναι η προσέγγιση των κύριων χαρακτηριστικών της δυσλεξίας αλλά και η παρουσίαση ορισμένων στρατηγικών παρέμβασης στον χώρο του σχολείου. Η καλύτερη προσέγγιση του φαινομένου πραγματοποιήθηκε όταν εξετάστηκαν και παρουσιάστηκαν τα κύρια χαρακτηριστικά της δυσλεξίας. Συγκεκριμένα, τα δυσλεκτικά άτομα μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες αναφορικά με την γραφή, την ανάγνωση, την ομιλία, τους αριθμούς και την βραχυπρόθεσμη μνήμη. Ωστόσο, είναι αποδεδειγμένο ότι τα περισσότερα δυσλεκτικά παιδιά είναι πολύ έξυπνα και έχουν κανονικό δείκτη νοημοσύνης, ενώ παράλληλα μπορεί να έχουν πολλά ταλέντα και δεξιότητες. Η έγκαιρη αξιολόγηση, επιτρέπει και την έγκαιρη παρέμβαση. Σήμερα, διατίθενται αρκετά και εξειδικευμένα μέσα διάγνωσης, αξιολόγησης και παρέμβασης στη δυσκολία αυτή και μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικές στρατηγικές και διδακτικά προγράμματα ιδιαίτερα στον χώρο του σχολείου. Συγκεκριμένα έχουν ανευρεθεί ειδικοί μηχανισμοί στην ανάγνωση, την ορθογραφία αλλά και τα μαθηματικά. Έχει παρατηρηθεί μάλιστα, πως όταν το παιδί βλέπει ότι μπορεί να ανταπεξέλθει στα διδακτικά προγράμματα που θέτει ο εκπαιδευτικός μέσα στην τάξη, αυτόματα μπορεί να τονωθεί η αυτοπεποίθησή του. Είναι σημαντικό να γίνουν γνωστά και κατανοητά τα κύρια χαρακτηριστικά της δυσλεξίας ώστε να γίνει η έγκαιρη και κατάλληλη παρέμβαση ιδιαίτερα στο χώρο του σχολείου μέσα από ποικίλες εξειδικευμένες μεθόδους ώστε να επωφεληθούν όλα τα παιδιά από αυτές.

Λέξεις-Κλειδιά: δυσλεξία; στρατηγικές παρέμβασης; έγκαιρη αξιολόγηση

Abstract

Many efforts have been made for many years to define the phenomenon of dyslexia, which is the most well-known and common learning disorder in childhood, but which has an impact on the lives of these children. The purpose of the work is to approximate the main features of dyslexia and to present some intervention strategies in the school environment. The best approach was when the main features of dyslexia were examined and presented. In particular, dyslexic individuals may have difficulties with writing, reading, speaking, numbers, and short-term memory. However, it is proven that most dyslexic children are very intelligent and have a normal intelligence index, while at the same time they can have many talents and skills. Early evaluation also allows for timely intervention. Nowadays, there are many specialized tools for diagnosing, evaluating and intervening in this difficulty and effective strategies and curricula can be implemented especially in the school environment. Specific mechanisms have been found in reading, spelling and mathematics. It has even been observed that when a child sees that he or she can cope with the curriculum set by the teacher in the classroom, self-confidence can be automatically boosted. It is important to know and understand the main features of dyslexia so that timely and appropriate intervention can be made especially at school through a variety of specialized methods to benefit all children.

Keywords: dyslexia; intervention strategies; timely assessment

Εισαγωγή

Εδώ και πολλά χρόνια έχουν γίνει προσπάθειες να οριστεί το φαινόμενο της δυσλεξίας η οποία αποτελεί την πιο γνωστή και συνηθισμένη δυσκολία μάθησης στην παιδική ηλικία, που όμως έχει αντίκτυπο σε ολόκληρη την ζωή των παιδιών αυτών. Όπως σε όλους τους τύπους των μαθησιακών δυσκολιών έτσι και εδώ, όσο πιο γρήγορη είναι η παρέμβαση τόσο καλύτερο αποτέλεσμα θα υπάρχει σε όλους τους τομείς ανάπτυξης. Τα δυσλεξικά άτομα συνήθως αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εκμάθηση της ανάγνωσης, στη γραφή, στην επίλυση μαθηματικών προβλημάτων και στη βραχυπρόθεσμη μνήμη τους.

Το 1877, ο Γερμανός γιατρός Kussmaul ήταν ο πρώτος που παρατήρησε ότι σε κάποιους αφύσικους ασθενείς οι γλωσσικές ανωμαλίες που είχαν, περιορίζονταν αποκλειστικά στο γραπτό λόγο. Δηλαδή, ο ασθενής που ήταν σε αφασία είχε χάσει μόνο την αναγνωστική του ικανότητα, ενώ διατηρούσε σε πλήρη λειτουργικότητα την όραση, την νοημοσύνη και την ομιλία του. Την ανωμαλία αυτή την ονόμασε "λεξική τύφλωση".

Το 1887, χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά ο ελληνογενής όρος "δυσλεξία", από τον Γερμανό καθηγητή Berlin της Στουτγκάρδης, για την περιγραφή της κατάστασης της "λεξικής τύφλωσης".

Στο τέλος του 19ου αιώνα οι έρευνες έδειξαν ότι είναι αδύνατον να προσεγγιστούν οι αιτίες της δυσλεξίας γι' αυτό την θεώρησαν κληρονομική. Βέβαια ερχόμενοι στο σήμερα, το να αποδειχθεί αν η δυσλεξία είναι κληρονομική είναι μάλλον αδύνατο, αφού οι τομείς οι οποίοι πλήττονται με την συγκεκριμένη μαθησιακή δυσκολία είναι η ανάγνωση και η γραφή, οι οποίες αποτελούν σύμπλεγμα πνευματικών επιδόσεων και άρα επιφέρουν αλλαγές και βελτίωση.

Σήμερα με τον όρο "δυσλεξία" εννοείται μια ειδική μαθησιακή δυσκολία η οποία είναι εμφανής κυρίως στις πρώτες σχολικές τάξεις, όπου δηλαδή το παιδί κάνει τις πρώτες προσπάθειες κατάκτησης της αναγνωστικής και της γραπτής ικανότητας και η οποία το ακολουθεί σε όλη την διάρκεια της ζωής του. Συγκεκριμένα εκδηλώνεται με μια σειρά λαθών τόσο στην ανάγνωση όσο και στην ορθογραφία τα οποία βελτιώνονται σε μεγάλο βαθμό με τις κατάλληλες εκπαιδευτικές μεθόδους και ειδικά διαμορφωμένο εκπαιδευτικό υλικό. Είναι σαφές λόγω της μονιμότητας αυτής της ειδικής μαθησιακής δυσκολίας, πως το δυσλεκτικό παιδί εξελίσσεται σε έναν δυσλεκτικό ενήλικα.

Κύρια χαρακτηριστικά της δυσλεξίας

Τα χαρακτηριστικά της δυσλεξίας είναι εμφανή από τις πρώτες τάξεις του σχολείου. Είναι όμως δύσκολο να διακριθούν ορισμένες φορές από τους γονείς οι οποίοι έχοντας άγνοια σε μερικές περιπτώσεις επί του θέματος, τις συγχέουν με τις μαθησιακές δυσκολίες. Η Landau (2004) υποστηρίζει ότι τα χαρακτηριστικά της δυσλεξίας είναι εμφανή στους τομείς της ανάγνωσης, της γραφής, της ομιλίας, των αριθμών και της βραχυπρόθεσμης μνήμης.

Δυσκολίες στην ανάγνωση

Πιο αναλυτικά, όσον αφορά την ανάγνωση, τα δυσλεκτικά παιδιά πολλές φορές αντιμετωπίζουν προβλήματα στην αποκωδικοποίηση (Reid, 2005). Για να συντελεσθεί η κατανόηση του κειμένου του οποίου έχουν μπροστά τους απαιτείται η πρόσβαση στη σημασία της λέξης (σημασιολογική μνήμη). Αυτό πολλές φορές είναι αδύνατον για τα δυσλεκτικά παιδιά, καθώς δυσκολεύονται να κατανοήσουν το περιεχόμενο ενός κειμένου. Επιπλέον, συχνά έχουν την τάση να διαμορφώνουν την λέξη με βάση τα δικά τους δεδομένα αλλάζοντας γράμματα κ.α. Τα δυσλεξικά παιδιά δυσκολεύονται σε μεγάλο βαθμό από τον αργό ρυθμό ανάγνωσης και από την έλλειψη συγκέντρωσης κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.

●Δυσκολίες στη γραφή

Σχετικά με την γραφή των δυσλεκτικών παιδιών, αυτή χαρακτηρίζεται συνήθως απο παραλείψεις ή αναγραμματισμούς ή απο χαρακτηριστικά λάθη που αλλοιώνουν την εικόνα μιας λέξης. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αδυναμία διαχωρισμού των συμφώνων, έτσι μπορεί να γράψουν αντί για Χαράλαμπος-Χαλάραμπος. Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι και η περιληπτοποίηση μιας ολόκληρης φράσης, όπως αντί ο Νίκος ήρθε σπίτι--> Νικιθεπιτι. Γενικότερα η γραφή τους στηρίζεται στο ελλιπές γλωσσικό τους υπόβαθρο που τους χαρακτηρίζει.

●Δυσκολίες στην ομιλία

Με την ομιλία τους, επίσης, συναντούν δυσκολίες αφού συχνά παρατηρείται ότι υπάρχει μια καθυστέρηση στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου των παιδιών με νέες λέξεις καθώς και εμφανίζεται δυσκολία στην προφορά των λέξεων και στην απαγγελία ποιημάτων και ομοιοκαταληξίας.

●Δυσκολίες με τους αριθμούς

Σχετικά με τους αριθμούς, ενδέχεται να αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες στις απλές μαθηματικές πράξεις (π.χ πρόσθεση, αφαίρεση). Αυτό συνήθως συμβαίνει γιατί δυσκολεύονται να κατανοήσουν βασικές μαθηματικές έννοιες. Συχνά ο πίνακας προπαίδειας προκαλεί "πονοκέφαλο" στα δυσλεξικά παιδιά. Το ίδιο και η εκμάθηση της ώρας. Γενικά παρουσιάζουν προβλήματα προσανατολισμού (Davis & Braun, 1994)

●Βραχυπρόθεσμη μνήμη

Ο συγκεκριμένος τομέας είναι αυτός που επηρεάζεται περισσότερο απο όλους τους άλλους στην κατάσταση της δυσλεξίας. Για τα περισσότερα δυσλεκτικά παιδιά είναι αδύνατο να συγκρατήσουν για μεγάλο χρονικό διάστημα στην μνήμη τους κάποιο εκπαιδευτικό κείμενο ή νέες πληροφορίες που εισέρχονται ξαφνικά και με γρήγορο ρυθμό στο μυαλό τους. Αντίθετα, τα ίδια παιδιά είναι πιθανό να θυμούνται πρόσωπα και καταστάσεις του παρελθόντος με μεγάλη ακρίβεια και ιδιαίτερα κάτι που τους προκαλεί μεγάλο ενδιαφέρον και τραβάει την προσοχή τους. Μπορεί να θυμούνται και να εξιστορούν ιστορίες που βίωσαν οι ίδιοι ή συγγενικά τους πρόσωπα με μεγάλη ευκολία.

Προειδοποιητικές ενδείξεις της δυσλεξίας

Από το νηπιαγωγείο κιόλας, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις που μπορούν να "υποψιάσουν" τον εκπαιδευτικό για την ύπαρξη της δυσλεξίας. Βέβαια η σωστή αξιολόγηση γίνεται στις πρώτες τάξεις του δημοτικού. Συνήθως τα δυσλεκτικά παιδιά δυσκολεύονται στο γραπτό λόγο και αντιμετωπίζουν προβλήματα στην ορθογραφία. Τα μαθηματικά επίσης, μπορεί να μην είναι το δυνατό τους σημείο. Η παρακολούθηση και η κατανόηση του μαθήματος είναι πράγματα που δυσκολεύουν πολύ τους δυσλεκτικούς μαθητές. Επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις τα δυσλεξικά παιδιά μπορεί να αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με την απόσταση και τον χώρο. Να παρουσιάζουν δυσκολίες δηλαδή, στον προσανατολισμό με αποτέλεσμα να δυσκολεύονται να διακρίνουν κυρίως το δεξί και το αριστερό (Davis & Braun, 1994). Παρατηρώντας όλες αυτές τις ενδείξεις οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να παραπέμψουν το παιδί στο ΚΕ.Δ.Δ.Υ κατόπιν συνεννόησης

βέβαια, με τους γονείς. Εκεί θα γίνει μια σωστή αξιολόγηση από εξειδικευμένους επιστήμονες.

Αίτια δυσλεξίας

Ποια όμως είναι τα πραγματικά αίτια της δυσλεξίας; Για να είμαστε ειλικρινείς, κανείς δεν γνωρίζει αρκετά για την αιτιολογία της δυσλεξίας. Υπήρξε μια πραγματική έκρηξη ενδιαφέροντος και ερευνών που λαμβάνουν χώρα, αλλά ακόμα δεν υπάρχει μια ξεκάθαρη εικόνα για να γνωρίζουμε που οφείλεται η δυσλεξία.

Ανωμαλίες στην αντιληπτική και γνωστική επεξεργασία

Έρευνες έχουν δείξει ότι η δυσλεξία μπορεί να είναι αποτέλεσμα λειτουργικών ανωμαλιών στη γνωστική και αντιληπτική επεξεργασία. Αυτό είναι μια υπόθεση που αναφέρεται κυρίως στη ψυχολογική προσέγγιση του αιτιολογικού ζητήματος της δυσλεξίας (Πόρποδας, 1997).

Εγκεφαλική λειτουργία

Με τις τεχνικές προόδου που έχουν επιτευχθεί όσον αφορά στην εγκεφαλική απεικόνιση τα τελευταία χρόνια, πολλές έρευνες έχουν γίνει για την εξέταση του εγκεφάλου των δυσλεξικών ατόμων. Η έρευνα έδειξε, ότι το αριστερό ημισφαίριο έχει να κάνει με την κατανόηση και παραγωγή του γραπτού λόγου. Το δεξί ημισφαίριο αφορά λειτουργίες κυρίως, που έχουν να κάνουν με τη δομή του χώρου, σε λεπτομερείς διακρίσεις σχημάτων. Στα δυσλεκτικά παιδιά η κυριαρχία του αριστερού εγκεφαλικού ημισφαίριου ήταν ασταθής με συνέπεια να δυσκολεύονται να κατακτήσουν την αναγνωστική λειτουργία. (Πόρποδας, 1997)

Στρατηγικές μελέτης στο σχολείο

Για όλες αυτές τις δυσκολίες που εμφανίζουν τα δυσλεξικά παιδιά υπάρχουν ποικίλες στρατηγικές που μπορούν να εφαρμοστούν τόσο μέσα στην σχολική τάξη όσο και στο σπίτι του μαθητή. Η δημιουργία εξατομικευμένων προγραμμάτων εκ μέρους των εκπαιδευτικών, πάντα σε συνεργασία όμως με το οικογενειακό περιβάλλον του μαθητή, ανάλογα με τις ανάγκες, τις ικανότητες και το εκπαιδευτικό και μαθησιακό επίπεδο του δυσλεκτικού παιδιού, είναι βέβαιο ότι θα οδηγήσουν σε θεαματική μείωση και βελτίωση των δυσκολιών της δυσλεξίας. Κάθε περίπτωση παιδιού με δυσλεξία πρέπει να εκλαμβάνεται αλλά και να αντιμετωπίζεται ως μοναδική. Η μέθοδος λοιπόν και οι στρατηγικές παρέμβασης θα πρέπει να αφορούν την συγκεκριμένη περίπτωση παιδιού και να μην οικειοποιούνται οι ίδιες πρακτικές για όλες τις περιπτώσεις παιδιών με δυσλεξία ή μαθησιακές δυσκολίες. Οι στρατηγικές παρέμβασης θα πρέπει να επιλέγονται και να προσαρμόζονται για την περίπτωση κάθε παιδιού μεμονωμένα (Στασινός, 2016). Είτε υπάρχει διάγνωση είτε μόνο ενδείξεις πρέπει να γίνονται μεθοδευμένα και συστηματικά βήματα αξιολογώντας συχνά την πρόοδο και την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης. Ταυτόχρονα, οι εκπαιδευτικές στρατηγικές που πρόκειται να υιοθετηθούν από τον εκπαιδευτικό για την βελτίωση της εκπαιδευτικής πορείας του δυσλεκτικού παιδιού, είναι δυνατόν να είναι αποτελεσματικές και στους υπόλοιπους μαθητές μέσα στην τάξη αφού η μάθηση γίνεται πιο ελκυστική, πιο εύκολη και κατανοητή.

•Μηχανισμοί για την ανάγνωση

5.1

Πρώτα απ' όλα είναι σημαντικό για τους εκπαιδευτικούς να αποφεύγουν να δίνουν σημαντικές οδηγίες, αν το παιδί είναι κουρασμένο ή αγχωμένο. Στη συνέχεια, πρέπει να βεβαιωθούν ότι οι οδηγίες για την εργασία έχουν γραφεί σωστά και περιλαμβάνουν τι μπορεί να χρειαστεί ακριβώς

για να το ολοκληρώσει. Επιπλέον, όταν ο εκπαιδευτικός κάνει ερωτήσεις, είναι σημαντικό να δίνεται χρόνος σκέψης. Επίσης ταινίες που εξιστορούν ιστορίες μπορεί να είναι πολύ ωφέλιμες για τη εμπλούτιση του λεξιλογίου. Κανένα παιδί δεν πρέπει να στερείται την απόλαυση του να αποκτήσει πρόσβαση σε αυτό το πολύ βασικό κομμάτι (το κομμάτι της ανάγνωσης), ακόμα κι αν δεν μπορεί να το αποκωδικοποιήσει πλήρως (Γκότοβος Α., 1992).

•Μηχανισμοί για την ορθογραφία

5.1

Η ορθογραφία συχνά είναι δυσκολότερη γνωστική διαδικασία από εκείνη της ανάγνωσης των αντίστοιχων λέξεων. Πολλές φορές οι τεχνικές που υιοθετούν οι εκπαιδευτικοί για να διδάξουν στους μαθητές τους την ορθογραφία δεν είναι αποδοτικές και στην περίπτωση των δυσλεξικών παιδιών. Συνήθως για να μάθουμε την ορθογραφία μιας λέξης την αντιγράφουμε πολλές φορές μέχρι να αποτυπωθεί στο μυαλό μας η σωστή ορθογραφία. Αυτό είναι πολύ πιθανό να μην λειτουργήσει σ' ένα δυσλεκτικό παιδί. Η χρήση κανόνων και υποδειγμάτων είναι δεδομένο ότι θα βοηθήσουν και τα υπόλοιπα παιδιά μέσα στην τάξη για την πιο εύκολη και γρήγορη εκμάθηση της ορθογραφίας. Είναι γνωστό ότι τα δυσλεξικά άτομα αντιδρούν πιο καλά σε ένα οπτικοποιημένο υλικό κυρίως μέσω της χρήσης της νέας τεχνολογίας η οποία δίνει κίνητρα στους μαθητές, όχι απλά να βελτιώσουν τις εκπαιδευτικές τους ικανότητες αλλά και να δοκιμάσουν καινούργια και πιο δύσκολα πράγματα όπου μέσω της τεχνολογίας είναι εφικτά. Επιπλέον, θα ήταν χρήσιμο οι λέξεις να έχουν οπτικοποιηθεί με διάφορα σχήματα και σχέδια για να θυμούνται τη σωστή ορθογραφία. Η κακή ορθογραφία σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει χαμηλή νοημοσύνη (Μπασλής Γ., 2002).

•Μηχανισμοί για τα μαθηματικά

Τα μαθηματικά είναι ίσως το πιο σημαντικό πρόβλημα των δυσλεκτικών μαθητών. Ενώ μερικοί δυσλεξικοί μαθητές είναι καλοί στα μαθηματικά, έρευνες έχουν δείξει ότι περίπου το 90% αυτών αντιμετωπίζουν προβλήματα σε τουλάχιστον μερικούς τομείς των μαθηματικών.

Είναι χρήσιμο οι εκπαιδευτικοί να κάνουν το μάθημα πολυαισθητηριακό. Να χρησιμοποιούνται δηλαδή πολλές αισθήσεις. Έρευνες έχουν δείξει ότι η πολυαισθητηριακή προσέγγιση μπορεί να είναι πολύ βοηθητική για τη μαθησιακή διαδικασία και ιδιαίτερα για τα μαθηματικά. Η έννοια της εκμάθησης του όρου "υπολογισμού" πρέπει να γίνει κατανοητή από πολύ νωρίς για το δυσλεκτικό παιδί. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να ενθαρρύνει τους μαθητές να εκφράσουν με λόγια το μονοπάτι που φτάνει στη λύση. Πολλά παιδιά το βρίσκουν αυτό πολύ χρήσιμο. Παράλληλα ο εκπαιδευτικός πρέπει να μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να λένε τις σκέψεις τους φωναχτά καθώς εργάζονται, και να σιγουρευτεί ότι καταλαβαίνουν πλήρως πως να χρησιμοποιούν μια αριθμομηχανή και να βάλει το δεκαδικό σημείο με έντονο μαρκαδόρο ώστε να βοηθά στην οπτική αντίληψη (Οκαλίδου Α., 2008).

Τα μαθηματικά δεν έχουν να κάνουν μόνο με υπολογισμούς και πράξεις. Βρίσκονται στο επίκεντρο για την εκμάθηση βασικών δεξιοτήτων όπως είναι διαχείριση του χρόνου, η εκμάθηση των ημερομηνιών και οι χρηματικές συναλλαγές στην καθημερινή ζωή. Η χρήση βιωματικών εφαρμογών στην καθημερινή πρακτική της διδασκαλίας των μαθηματικών δεξιοτήτων μπορεί να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμη. Συγκεκριμένα, λέγοντας βιωματικές εφαρμογές εννοούνται η μουσικοκινητική αγωγή, η θεατρική αγωγή καθώς και η δραματοποίηση μιας γνωστής ή άγνωστης ιστορίας ώστε να προσεγγιστεί η αισθητηριοβιωματική πλευρά των παιδιών.

Βρετανικό κίνημα υπέρ της δυσλεξίας

Το κίνημα που δημιουργήθηκε στην Μ.Βρετανία φαίνεται να υποστηρίζει την φιλική ένταξη των

παιδιών με συμπτώματα δυσλεξίας στο γενικό σχολείο. Η ένταξη των παιδιών αυτών στα γενικά σχολεία είναι δεδομένη αλλά σε πολλές περιπτώσεις όχι καθολικά αποδεκτή. Τα δυσλεκτικά παιδιά είναι απαραίτητο να εκπαιδεύονται σε ένα κλίμα συνεργασίας και αλληλοβοήθειας, χωρίς να υπάρχουν στερεοτυπικές συμπεριφορές και αρνητικές εκφράσεις εξαιτίας των οποιονδήποτε ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους. Μέσα σε ένα τέτοιο κλίμα είναι πολύ πιθανό να απαλλειφθούν πολλές από τις δυσκολίες των συγκεκριμένων παιδιών και η εκπαιδευτική τους εξέλιξη να είναι ραγδαία, ενώ είναι βέβαιο πως θα αναπτυχθούν και οι επικοινωνιακές τους ικανότητες και η κοινωνικότητά τους. Η "φιλικότητα", όπως προτείνει το συγκεκριμένο κίνημα απέναντι στα δυσλεξικά παιδιά, μπορεί να οδηγήσει μόνο σε θετικά αποτελέσματα, τόσο για τα ίδια όσο και για τα υπόλοιπα παιδιά τα οποία μαθαίνουν να σέβονται τις αδυναμίες και τις δυσκολίες των άλλων και να τις προσπερνούν. Το σχολικό περιβάλλον παίζει πολύ σπουδαίο ρόλο στην ψυχολογική κατάσταση και γενικότερη ανάπτυξη των δυσλεξικών παιδιών καθώς εκεί περνάνε ένα σπουδαίο μέρος από τον χρόνο τους. Είναι λοιπόν κατανοητό ότι αυτό το σχολικό περιβάλλον πρέπει να διέπεται από αρχές όπως είναι η ισότητα, ο σεβασμός και η αλληλοκατανόηση, τόσο από την πλευρά των εκπαιδευτικών όσο και από την πλευρά των μαθητών (Αναστασίου, 1998).

•Στόχος του εκπαιδευτικού

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σύνολο των ενεργειών του σχολείου για την αντιμετώπιση της δυσλεξίας σε παιδιά και εφήβους, αποδεικνύεται καθοριστικός και ουσιαστικός. Είναι ένας τρίπτυχος ρόλος συνευθύνης, συλλογικότητας και συναντίληψης. Το πρόβλημα της δυσλεξίας είναι ατομικό και ταυτόχρονα κοινωνικό δηλαδή θα πρέπει να διαβλέπεται και με κοινωνικές προεκτάσεις. Απαιτεί ωστόσο συλλογική προσπάθεια εκ μέρους των εμπλεκόμενων μερών για την υπέρβασή του. Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός έχοντας την απαιτούμενη κατάρτιση στον τομέα αυτό αλλά και περιθώρια πρωτοβουλίας και δημιουργίας, επενδύοντας στη συναφή διδακτική του εμπειρία, μπορεί να επιτύχει πολλά και αξιόλογα προς την κατεύθυνση αυτή (Στασινός, 2016).

Είναι απαραίτητο ένας εκπαιδευτικός να είναι ο πρώτος που θα κατανοεί σε βάθος τις ανάγκες και τις δυσκολίες που μπορεί να συναντά ένας δυσλεξικός μαθητής του μέσα στην σχολική τάξη. Με αυτόν τον τρόπο ο συγκεκριμένος μαθητής θα αποκτήσει συναισθήματα αυτοεκτίμησης και αυτοπροσδιορισμού, αφού θα νιώσει ότι δεν είναι διαφορετικός από τους άλλους και θα σταματήσει να νιώθει περιθωριοποιημένος.

Επίσης, είναι απαραίτητο να δίνει περισσότερο χρόνο σκέψης και εφαρμογής μια άσκησης ή μιας εργασίας στους συγκεκριμένους μαθητές. Πρέπει να περιμένει υπομονετικά να απαντήσουν τις ερωτήσεις, δίνοντάς τους περισσότερο χρόνο για να σκεφτούν, αφού πολλές φορές υπάρχει μια καθυστέρηση στην επεξεργασία των πληροφοριών.

Στόχος του εκπαιδευτικού είναι να οδηγήσει όλους τους μαθητές στην ενεργό συμμετοχή τους μέσα στη σχολική τάξη κατά την διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Κάτι τέτοιο μπορεί να πραγματοποιηθεί ακολουθώντας αργούς ρυθμούς και δίνοντας σωστές οδηγίες σε μικρά βήματα στους μαθητές για όλες τις πτυχές της διδασκαλίας, ενώ ταυτόχρονα και η παροχή κινήτρων παίζει σπουδαίο ρόλο (Λιανός Π., 2007).

Σύμφωνα με τον πρόσφατο νόμο, όταν υπάρχει διάγνωση από το ΚΕ.Δ.Δ.Υ ή από αναγνωρισμένο κέντρο του Υπουργείου Παιδείας τότε οι δυσλεξικοί μαθητές απαλλάσσονται από τις γραπτές εξετάσεις και εξετάζονται μόνο προφορικά σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Επομένως, η έντονη διόρθωση των λαθών του σε μια γραπτή εργασία είναι άστοχη.

•Συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων

Είναι πολύ σημαντική η συγκεκριμένη συνεργασία για την ομαλή και ουσιώδη ανάπτυξη του

δυσλεξικού παιδιού τόσο στον εκπαιδευτικό χώρο όσο και στον κοινωνικό. Για να επιτευχθεί όμως η συγκεκριμένη συνεργασία είναι απαραίτητο να υπάρχει ο κατάλληλος σεβασμός σχετικά με τις γνώσεις και τις εμπειρίες που φέρει ο καθένας, αλλά και την σπουδαιότητα του ρόλου του στην καλύτερη αντιμετώπιση των φαινομένων της δυσλεξίας (Στασινός, 2016). Μέσω της επικοινωνίας εκπαιδευτικού-γονέα σε συχνή βάση είναι βέβαιο ότι τα συμπτώματα της δυσλεξίας μπορούν να βελτιωθούν σε μεγάλο βαθμό και να υπάρξει τεράστια άνοδος στην εκπαιδευτική και κοινωνική πορεία του παιδιού, αφού και οι δυο πλευρές θα ενημερώνονται για το αν κάποιες καινούργιες μέθοδοι είναι αποτελεσματικές ή όχι και απο κοινού θα δημιουργούν ένα νέο πλάνο αντιμετώπισης.

•Συμπέρασμα

7

Τις περισσότερες φορές ο όρος δυσλεξία μπορεί να προκαλέσει φόβο και αποκρουστικά συναισθήματα σε εκείνους που θεωρούν ότι το συγκεκριμένο φαινόμενο ταυτίζεται με άτομα ανήμπορα στους τομείς της ανάγνωσης, της γραφής και των αριθμών. Είναι απαραίτητο όμως να γίνει αντιληπτό ότι με τις κατάλληλες μεθόδους τα άτομα αυτά όχι μόνο ανήμπορα δεν είναι αλλά είναι δυνατόν να διαπρέψουν και να ξεπεράσουν σε επιδόσεις ακόμη και τα παιδιά που δεν έχουν την συγκεκριμένη μαθησιακή δυσκολία. Και φυσικά πρέπει να λαμβάνουν όλοι ως δεδομένο ότι οι δυσκολίες αυτές σε καμία περίπτωση δεν κάνει τα παιδιά "χαζά". Επομένως είναι απερίγραπτο ορισμένοι άνθρωποι να έχουν τέτοιες παλαιωμένες απόψεις.

Για ένα δυσλεξικό παιδί, η αίσθηση ότι είναι "διαφορετικό" μπορεί να είναι πολύ έντονη όταν βρίσκεται αντιμέτωπο με το προφανές. Κάποιες εξειδικευμένες μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο μέσα στην τάξη όσο και στο σπίτι έτσι ώστε όλα τα παιδιά να μπορούν να επωφεληθούν από αυτές. Όταν το παιδί βλέπει ότι μπορεί να ανταποκριθεί σε απλές οδηγίες του εκπαιδευτικού μέσα στην τάξη, αυτόματα μπορεί να τονωθεί η αυτοπεποίθησή του. Αυτό αντανακλά ευνοϊκά στη δουλειά του.

Οι δυσλεκτικοί μαθητές έχουν πολλά πλεονεκτήματα όπως προφορικές δεξιότητες, αντίληψη, και καλλιτεχνικές ικανότητες. Με την ενασχόλησή μας με τις ικανότητες και τις δεξιότητές τους, απομακρύνοντας εν μέρει τις δυσκολίες που τους χαρακτηρίζουν, είναι πιθανό τα παιδιά αυτά να αποδειχθούν τα μεγαλύτερα ταλέντα του σχολείου μας.

Βιβλιογραφία

Πόρποδας, Κ.Δ (1997). Δυσλεξία: Η ειδική Διαταραχή του Γραπτού Λόγου. Αθήνα: Έκδ. Του συγγραφέα

Πόρποδας, Κ.Δ (1997). Η Ανάγνωση. Αθήνα: Έκδ. Του συγγραφέα.

Στασινός, Δ (2016). Η Ειδική Εκπαίδευση 2020 plus. Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση

Στασινός, Δ (1999). Δυσλεξία και Σχολείο. Αθήνα: Gutenberg

Davis R. and Braun E. (1994). The gift of Dyslexia. New York: The Berkley publishing group

Αναστασίου, Δ. (1998). Δυσλεξία-Θεωρία και έρευνα, Όψεις Πρακτικής. Τόμος Α'. Αθήνα: Ατραπός

Landau E. (2004). Dyslexia. Canada: Library of congress cataloging-in-publication data.

Παπάς Α: Μαθητοκεντρική διδασκαλία, τομ. 1,2,3 Β' έκδοση. Έκδ. "Βιβλία για όλους", Αθήνα 1990

Thomson, M. (ed.) (2003). Dyslexia included. A whole school approach. London: David Fulton

Smythe, J. et al. (2004). International book of dyslexia. Complete with electronic practice guide. Chichester (UK): John Wiley & Sons.

Γκότοβος, Α. (1992). Ορθογραφική μάθηση στο δημοτικό. Μια εμπειρική έρευνα Αθήνα: Gutenberg

Οκαλίδου, Α. (2008). Ομιλία: Ανάπτυξη της ομιλίας και διαταραχές τεμαχικής δομής. Στο Νικολόπουλος, Δ. (επιμ.). Γλωσσική ανάπτυξη και διαταραχές. Αθήνα: Τόπος.

Λιανός, Π. (2007). Οι στάσεις των δασκάλων απέναντι στην ένταξη παιδιών με σοβαρές μαθησιακές δυσκολίες. Νέα Παιδεία, 121, 65-77.